

Sametingets budsjett 2009

Vedtatt den 26.11.08

Sak 40/08

16 Budsjettbehov 2010

16.1 Innledning

Den svake veksten til samiske formål regjeringen legger opp til i statsbudsjettet for 2009 viser nødvendigheten av å få etablert folkerettslige forsvarlige budsjettprosedyrer mellom regjeringen og Sametinget. Dagens budsjettprosedyrer oppfyller ikke retten til å bestemme over det samiske folkets økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Det er behov for en ordning mellom Sametinget og sentrale myndigheter som i mye større grad vil gjøre Sametinget i stand til å være premissleverandør for samepolitikken i Norge. Sametinget må komme i en reell forhandlingsposisjon om de overordnede økonomiske rammene for Sametingets virksomhet.

Sametinget forventer at budsjettet for 2010 kompenseres for nasjonale satsinger. I tillegg forventes det at budsjettet økes for å dekke inn budsjettbehovene som nevnt nedenfor.

Med utgangspunkt i rammen fra statsbudsjettet for 2009 har Sametinget valgt å prioritere enkelte områder for 2010-budsjettet. De prioriterte områdene er fordelt på de enkelte hovedområdene med et anslag på behov for økning. Prioriteringene er som følger:

(i 1000 kr)

Post	Benevnelse	Dept.	Bud 2009
100	Opplæring og forskning	KD/AID	10 000
150	Språk	KD/KKD/AID	13 000
200	Kultur	KKD	30 000
300	Næring	AID/KRD/FKD/ND/LD	8 000
400	Miljø og kulturvern	MD/KKD	6 000
450	Helse- og sosialsatsing	HOD	3 000
550	Internasjonalt solidaritet og urfolkspolitikk	UD	2 000
Sum			72 000

AID Arbeids- og inkluderingsdepartement

KD Kunnskapsdepartement

MD Miljøverndepartementet

KKD Kultur- og kirke departementet

HD Helse- og omsorgsdepartementet

KRD Kommunal- og regionaldepartement

LD Landsbruksdepartementet

UD Utenriksdepartementet

FKD Fiskeri- og kystdepartementet

ND Næringsdepartementet

16.2 Opplæring og forskning

Det er et stort behov for å øke kapasiteten i produksjonen av samiske læremidler, både innenfor barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Dette gjelder både utvikling av nye læremidler og oversetting av eksisterende læremidler til samisk.

Med bakgrunn i Sametingets strategiske plan for læremiddelutvikling 2009 – 2012 blir samiske læremidler gratis tilgjengelig fra 2009. Det satses også på frikjøp av forfattere av læremidler. Målsetningen er økt produksjon av samiske læremidler. Sametingets budsjett for 2010 må styrkes for gjennomføring av denne satsingen.

Det er behov for midler til fortsatt oppfølging av Barnehageløftet og Kunnskapsløftet – samisk. Dette gjelder både til kompetanseutvikling av personale i barnehager og lærere i hele grunnopplæringen. Det må dessuten settes i verk tiltak som stimulerer samisktalende til å ta lærerutdanning som kvalifiserer til opplæring i barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Endringene av livsgrunnlag og samfunnsliv i samiske områder skjer i dag raskere og mer omfattende enn noen gang før. Dette stiller store krav til kunnskap for å kunne påvirke egen livssituasjon. For å gjøre de riktige valgene er kunnskap, og kunnskap som formidles og debatteres i det offentlige rom, helt sentralt for den framtidige samiske samfunnsutviklingen. Samisk forskning er av stor betydning og samenes egne institusjoner for dette må styrkes.

For 2010 anslås behovet til kr 10 000 000.

16.3 Språk

Sametinget vil arbeide for at flere kommuner innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk. Målsetningen er at Lavangen kommune i Troms innlemmes i 2009. Det vil derfor være et behov for å øke rammen for Sametingets tospråklighetstilskudd til kommunene og fylkeskommunene. Det er videre behov for å systematisere arbeidet med samiske stedsnavn og termer. Dette vil være en prioritert oppgave for Sametinget i 2010. Arbeidet med tilrettelegging for bruk av samiske tegn i offentlige registre og digitale kart må prioriteres. Dette gjelder blant annet folkeregistret, Brønnøysundregistrene og Statens kartverks tjenester. For 2010 anslås behovet på kr 8 000 000.

Store deler av den samiske befolkningen har aldri fått anledning til å lære det samiske språket, og er derfor analfabeter i sitt eget morsmål. Det er nødvendig å sette i gang tiltak for å bøte på dette, og Sametinget vil prioritere dette. Sametinget er i gang med å utarbeide ett språkprogram hvor alfabetiseringsprogram er en del av dette. Sametinget vil i 2009 prioritere igangsetting av alfabetiseringsprogram, men ser at dette er et så stort arbeid at sentrale myndigheter og andre aktuelle aktører må være en sterkere samarbeidspart. For 2010 anslås behovet på kr 5 000 000 til oppfølging av ett alfabetiseringsprogram.

For 2010 anslås behovet til kr 13 000 000.

16.4 Kultur

I sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling er målsettingen at samiske institusjoner skal være sentrale aktører og premissleverandører for samisk samfunns- og demokratiutvikling. De eksisterende kulturinstitusjonene må gis rammebetingelser som gir utviklingsmuligheter. Det må i 2010 prioriteres større bevilgning til de samiske kulturinstitusjonene slik at de kan ivareta og utvikle sine oppgaver.

Det er et stort etterslep når det gjelder midler til drift av eksisterende kulturbygg. De samiske kulturinstitusjonene har derfor behov for midler for blant annet å kunne opprettholde vedlikeholdet av bygningene.

I institusjonsmeldingen er det foretatt følgende prioritering av nybygg til de samiske institusjoner:

- Samisk kunstmuseum
- Várdobáiki samisk senter
- Beaivváš Sámi Teáhter.

I meldingen framkommer det videre at man er positiv til husleiefinansiering av nybygg under gitte forutsetninger.

Det samiske nasjonalteateret, Beaivváš Sámi Teáhter, må videre sikres et fundament som gjør teateret i stand til å betjene hele det samiske bosettingsområdet. Det må derfor prioriteres midler til dette. Det er videre behov for en generell styrking av produksjon og formidling av samisk scenekunst.

Museumsreformen skal etter planen avsluttes i 2009. De samiske museene har oppfylt intensjonene i reformen. Museene har behov for fortsatt økning i sine driftstilskudd i 2010 for å kunne styrke arbeidet med de museumsfaglige utfordringene i museene.

Etnomusikksenteret er et tiltak som er med i samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune, hvor det står: Partene vil vurdere opprettelse av et etnomusikksenter, og vil arbeide aktivt for formidling av joik og annen samisk musikk i skolene i Finnmark. Det vil være behov for midler til etableringen av senteret.

Internasjonalt samisk filmsenter har behov for driftstilskudd for å videreutvikle samisk filmarbeid/produksjon slik regjeringens nordområdestrategi har som målsetting.

Sametinget ser behovet for at det etableres en innkjøpsordning for samisk litteratur og musikk i budsjettet for 2010. Dette vil være viktig med hensyn til å gjøre samisk litteratur og musikk mer tilgjengelig for befolkningen.

For 2010 anslås behovet til kr 30 000 000.

16.5 Næring

Sametingets tilskuddsordninger for næringsutvikling treffer småskala virksomheter i mye større grad enn andre offentlige støtteordninger. Virkemidlene bidrar til å etablere arbeidsplasser i kapitalsvake småsamfunn. Gjennom Sametingets ordninger tilføres disse småsamfunnene kapital som ellers ville vært svært vanskelig å få tak i. Kvinneretta næringsetablering er ofte småskalaetablering, og Sametingets virkemiddelordning er svært viktig for å få flere kvinner til å bli etablere i samiske småsamfunn. Sametinget er med på å opprettholde bosettingsmønsteret og sysselsettingen i samiske lokalsamfunn. Levende småsamfunn bidrar positivt til storsamfunnet.

Det er stor pågang i søknader til Sametingets virkemiddelordninger for næringsutvikling. Det geografiske virkeområdet for søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling er utvidet i de senere år. Fra 2009 er det geografiske virkeområdet utvidet til å gjelde hele Gamvik kommune og Gratangen kommune. Rammebevilgningen til Sametinget er ikke økt for å ta høyde for denne utvidelsen. Sametinget tar mål av å utvide området ytterligere i 2010 for å gi de samiske småsamfunn mulighet til utvikling og vekst. For at utvidelsen skal ha næringspolitisk effekt, har Sametinget behov for å øke virkemidlene og ressursene til Sametinget for å kunne ha en offensiv næringspolitikk i virkeområdet. Der er derfor behov for en budsjettøkning på dette.

I likhet med Stortingets kommunal- og forvaltningskomité vil også Sametinget arbeide for at reindriftsnæringen må få de samme avgiftsfordeler ved investering og bruk av driftsmidler i næringen som det andre primærnæringer har.

For 2010 anslås behovet til kr 8 000 000.

16.6 Miljø- og kulturvern

Sametinget har i sitt budsjett-innspill for 2009 anslått behovet for en økning med kr 5 000 000 til miljø- og kulturvern. Miljøverndepartementets budsjett for 2009 er økt med 24,7 %. Rammen på post 50 til Sametinget for 2009 inneholder imidlertid ingen økning.

Sikringen av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv er et viktig hensyn som skal tas i all arealplanlegging etter den nye plan- og bygningsloven. Samtidig er Sametinget gitt innsigelsesmyndighet for planer som er av vesentlig betydning for samiske interesser. Den nye loven forventes å trå i kraft i 01.07.09. For å følge opp denne nye myndigheten må Sametinget både utforme forutsigbare retningslinjer for ivaretagelse av samiske hensyn i arealplanleggingen og utvikle nødvendig faglig kapasitet til å følge opp konkrete arealplansaker og forvaltningsoppgaver i tilknytning til dette. Det medfører en økning i Sametinget arbeidsmengde. Dette har Sametinget også understreket i sin behandling av ny plan- og bygningslov, og tilkjennegitt for Miljøverndepartementet.

Kulturminnevern har økende saksmengde. Det er et økende krav om vår tilstedeværelse og faglige oppfølging.

Sametinget er gitt en ressurskrevende rolle som konsultasjonspart på tre nivåer i alt verneplanarbeid. Det er et økende antall forslag til nasjonalparker i samisk områder. Nasjonalparker medfører særskilte utfordringer knyttet til samisk utmarksbruk, og til samisk næringer som reindrift. Det er derfor behov for å styrke Sametingets arbeid med verneplanene.

Klimaendringene, tap av biologisk mangfold og miljøforurensing har konsekvenser for urfolks næringer, kultur, helse og levekår og slik også for samfunnslivet. Det er nødvendig å bidra med å sette økt fokus på disse grunnleggende utfordringene. Vi trenger å øke kunnskapen om disse endringene og om tiltak som kan iverksettes for å begrense endringene, samt se ulike tilpasningsstrategier.

For 2010 anslås behovet til kr 6 000 000.

16.7 Helse- og sosialsatsing

Det er mange store utfordringer innenfor utvikling og kvalitetssikring av tjenestetilbud til samiske pasienter. Dette er utfordringer sentrale myndigheter og Sametinget er enige om. Det vil være et kontinuerlig behov for å øke ressursene for å utvikle et likeverdig tilbud.

Det mangler statistikk og forskning for et å få et godt beslutningsgrunnlag innenfor helse- og sosialarbeidet.

Det er et stort behov for å styrke kunnskapen i barnevern om samiske barns språk og kultur. Dette er nødvendig for å sikre samiske barns rettigheter. Det må fremmes tiltak for utrede hvordan samiske barns rettigheter skal ivaretas.

For 2010 anslås behovet til kr 3 000 000.

16.8 Internasjonal solidaritet og urfolkspolitikk

Sametinget vil aktivt delta i det internasjonale arbeidet med urfolksspørsmål. I budsjett-innspillet for 2009 har Sametinget anslått behovet for en økning med kr 2 000 000 til arbeidet med internasjonal solidaritet og urfolkspolitikk. Bevilgningen til dette formålet er ikke økt i statsbudsjettet for 2009.

For å kunne ha et akseptabelt fokus på internasjonale saker er det nødvendig at denne posten styrkes i budsjettet for 2010.

For 2010 anslås behovet til kr 2 000 000.